

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžso/185/2015
Identifikačné číslo spisu:	8014200801
Dátum vydania rozhodnutia:	25.10.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8014200801.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančeníka v právnej veci žalobcov: 1. U. J., bytom R. (predtým Bernadetta Matusz - SUN STUDIO, s miestom podniku zahraničnej osoby Bardejovská 220, 089 01 Svidník, IČO: 46 497 196), 2. H. B. Y., bytom U., 3. X. W. N., bytom K., všetci právne zastúpení JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutí žalovanej č. 16586-2/2014-BA zo dňa 8. apríla 2014 a č. 32120-2/2014-BA zo dňa 4. júna 2014, o odvolaniach žalobcov v 1. rade až v 3. rade a o odvolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 3S/50/2014-47 zo dňa 5. júna 2015, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 5. júna 2015, č.k. 3S/50/2014-47, v časti týkajúcej sa zamietnutia žalôb žalobcu v 1. rade p o t v r d z u j e .

II. V časti týkajúcej sa zrušenia rozhodnutí žalovanej a vrátenia vecí na ďalšie konanie rozsudok Krajského súdu v Prešove z 5. júna 2015, č.k. 3S/50/2014-47, m e n í tak, že rozhodnutia žalovanej č. 16586-2/2014-BA zo dňa 8. apríla 2014 a č. 32120-2/2014-BA zo dňa 4. júna 2014, z r u š u j e a veci jej v r a c í a na ďalšie konanie.

III. Žalobcovi v 1. rade náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

IV. V časti týkajúcej sa náhrady trov konania žalobcov v 2. a v 3. rade rozsudok Krajského súdu v Prešove z 5. júna 2015, č.k. 3S/50/2014-47, m e n í tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni v 2. rade náhradu trov právneho zastúpenia v prvostupňovom konaní vo výške 78,65 € a žalobcovi v 3. rade náhradu trov právneho zastúpenia v prvostupňovom konaní vo výške 78,65 €, všetko na účet právneho zástupcu žalobcov v 2. a v 3. rade JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

V. Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobkyni v 2. rade náhradu trov odvolacieho konania, pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 37,75 € a žalobcovi v 3. rade náhradu trov odvolacieho konania, pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 37,75 €, všetko na účet právneho zástupcu žalobcov v 2. a v 3. rade JUDr. Dušana Remetu do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove uznesením z 5. júna 2015 spojil na spoločné konanie veci vedené na krajskom súde pod sp.zn. 3S/50/2014 a 3S/53/2014 s tým, že ďalej budú vedené pod sp.zn. 3S/50/2014. Následne rozsudkom č.k. 3S/50/2014-47 zo dňa 5. júna 2015 žaloby žalobkyne v 1. rade, ktorými sa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej č. 16586-2/2014-BA zo dňa 8. apríla 2014 a č. 32120-2/2014-BA zo dňa 4. júna 2014, zamietol a nepriznal jej právo na náhradu trov konania. Vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade rozhodnutie žalovanej č. 16586-2/2014-BA zo dňa 08. apríla 2014 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník číslo 5612-16/2013-SK zo dňa 21. októbra 2013 a vo vzťahu k žalobcovi v 3. rade rozhodnutie žalovanej č. 32120-2/2014-BA zo dňa 4. júna 2014 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník číslo 2114-31/2013-SK zo dňa 13. februára 2014 podľa § 250j ods. 2 písm. c/ a d/ O.s.p. zrušil a veci vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Žalovanú zaviazal nahradiť žalobcom v 2. a v 3. rade trovy konania každému vo výške 216,15 €.

Žalovaná napadnutými rozhodnutiami zamietla odvolanie žalobkyne v 1. rade ako zamestnávateľa (Bernadetta Matusz - SUN STUDIO, s miestom podniku zahraničnej osoby Bardejovská 220, 089 01 Svidník, IČO: 46 497 196) ako aj žalobcov v 2. rade (R. S. U., bytom X.) a v 3. rade (X. W. N., bytom K.) ako zamestnancov žalobkyne v 1. rade a potvrdila rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Svidník číslo 5612-16/2013-SK zo dňa 21. októbra 2013, ktorým pobočka rozhodla, že žalobkyni v 2. rade zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“) podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 30. júna 2013 a číslo 2114-31/2013-SK zo dňa 13. februára 2014, ktorým pobočka rozhodla, že žalobcovi v 3. rade povinné poistenie podľa slovenskej legislatívy od 1. augusta 2012 nevzniklo.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že po preskúmaní napadnutého rozhodnutia v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe, túto ako nedôvodnú podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietol. Poukázal na ustanovenie § 249 ods. 1 a 2 a na § 250j O.s.p. s tým, že správne súdnictvo je ovládané dispozičnou zásadou a žalobca musí okrem všeobecných náležitostí podania uviesť predovšetkým dôvody, v čom vidí nezákonnosť postupu a rozhodnutia správneho orgánu, a teda, aké jeho subjektívne práva porušené boli. Ten, kto o sebe tvrdí, že je žalobcom, musí byť súčasne aktívne legitimovaný hmotnoprávne, musí ísť o skutočné ukrátenie a teda musí ísť o aktívne legitimovanú hmotno-právnu osobu, pretože nedostatok hmotnej legitimácie znamená, že takáto osoba nebola ukrátená na právach. Poukázal na to, že zrušením napadnutých rozhodnutí len pre nedodržanie zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie rozhodnutia, by žalobca v 1. rade priaznivejšie rozhodnutie nedosiahol. Namietanú nezákonnosť postupu a rozhodnutí žalovanej, bez uvedenia konkrétnych porušení subjektívnych práv žalobcu v 1. rade, považoval pre rozhodnutie vo veci za irelevantnú. Uviedol, že rozhodnutím žalovanej a prvostupňového správneho orgánu nemohlo byť zasiahnuté do majetkovej sféry žalobcu v 1. rade, keď poukázal na ustanovenie § 145 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, podľa ktorého je žalovaná povinná vrátiť poistné zaplatené bez právneho dôvodu. Námietku nedodržania zákonom stanovenej lehoty, porušenia princípu rovnakého zaobchádzania, vykonania kontroly v rozpore so zákonom a prejudikovania rozhodnutia žalobkyňa v 1. rade v žalobe žiadnym spôsobom nevyargumentovala poukázaním na porušenie konkrétneho právneho predpisu. Za dôvodnú nepovažoval ani jej námietku o porušení dvojínštančnosti konania, pretože z obsahu predložených administratívnych spisov je nepochybné, že žalovaná vo veci nerozhodovala na základe iných dôkazov ako tých, ktoré boli zistené pred vydaním rozhodnutí, navyše súd zdôraznil, že prvostupňové a odvolacie konanie tvoria jeden celok.

Vo vzťahu k žalobcom v 2. a v 3. rade krajský súd dospel k záveru, že ich žaloby boli podané dôvodne, nakoľko zistenie skutkového stavu je nepostačujúce na posúdenie veci a aj z dôvodu, že rozhodnutia sú nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Záver, že žalobcom v 2. a v 3. rade zaniklo, resp. nevzniklo povinné poistenie podľa jeho názoru vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu, pretože z obsahu spisu ani z odôvodnení rozhodnutí nevyplýva, akým spôsobom bolo preukázané, že žalobcovia v 2. a v 3. rade reálne činnosť zamestnancov na území Slovenskej republiky nevykonávajú. Správnym orgánom tiež vytkol, že sa dôsledne nevysporiadali ani s otázkou miesta podnikania žalobcu v 1. rade,

pretože právne neodôvodnili, ktoré ustanovenia, akého právneho predpisu zamestnávateľovi zakazujú ukladať pracovné povinnosti ústne či riadiť svoju činnosť externe a podobne. Záver správnych orgánov, že vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade ako zamestnávateľovi nebolo preukázané registrované sídlo alebo miesto podnikania, považoval za predčasný, lebo ďalšie skutočnosti vo vzťahu k priestorom v hoteli Rubín vo Svidníku, ani skutočnosti súvisiace s otázkou, kde bola uzatvorená väčšina zmlúv s klientmi, s miestom, kde boli vykonávané hlavné finančné funkcie, vrátane bankovníctva, s miestom náboru zamestnancov a podobne, podrobnejšie skúmané neboli. Rovnako nebolo v potrebnom rozsahu vykonané dokazovanie za účelom reálneho výkonu činností žalobcov v 2. a v 3. rade ako zamestnancov. Krajský súd preto doteraz vykonané dokazovanie považoval za nedostatočné na prijatie objektívneho záveru, že žalobcovia v 2. a v 3. rade na území Slovenskej republiky reálne činnosť zamestnancov nevykonávali. Ak teda na základe takto neúplne a nepresne zisteného skutkového stavu dospeli správne orgány k rozhodnutiam, tieto sú pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné, keďže s poukazom na § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, bolo ich povinnosťou uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola organizačná zložka vedená pri hodnotení dôkazov a pri hodnotení právnych predpisov, na základe ktorých rozhodovala.

Proti rozsudku krajského súdu podali žalobcovia v 1. až v 3. rade v zákonnej lehote spoločné odvolanie, v ktorom vzniesli námietky v podstatnej časti zhodné s námietkami už uvedenými v žalobe. Žalobca v 1. rade odvolaním napadol výrok o zamietnutí žaloby a nepriznaní náhrady trov konania. Namietal, že rozsudok súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, týkajúcim sa zákonnosti napadnutých rozhodnutí správnych orgánov ako aj postupu im predchádzajúceho. Navrhol rozsudok v zamietajúcej časti zmeniť, rozhodnutia správnych orgánov oboch stupňov zrušiť a priznať mu vyčíslenú náhradu trov prvostupňového i odvolacieho konania. Tvrdil, že postupom žalovanej a jej organizačnej zložky došlo k porušeniu viacerých jeho subjektívnych práv, konkrétne práva na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. dobrej správy (good administration), právo na dodržiavanie základných zásad správneho konania a porušenie subjektívneho práva vlastniť majetok, práva na podnikanie za rovnakých podmienok ako domáce subjekty a právo na dosahovanie zisku vlastnou činnosťou. Uviedol, že v dôsledku vydaných rozhodnutí má značné ťažkosti s udrzaním doterajších zamestnancov a náborom nových, pretože ich príslušné organizácie odmietajú zaregistrovať pre platenie sociálneho a zdravotného poistenia na území Slovenskej republiky. V dôsledku toho sa dostáva do bezvýhodiskovej situácie, v ktorej pri znižujúcom sa počte zamestnancov nie je schopný dodržať zmluvné podmienky s obchodnými partnermi, čím o nich prichádza, prichádza o zisk zo zákaziek a hrozia mu aj sankcie za neplnenie dojednaných zmlúv a súdne spory. Rozhodnutie žalovanej označil za nepreskúmateľné a arbitrárne. Nesúhlasil s argumentáciou prvostupňového súdu o tom, že zo žaloby žalobcu v 1. rade nevyplýva žiadne porušenie jeho subjektívnych práv. Už aj len porušenie základných zásad správneho konania, ako v tomto prípade, je porušením subjektívnych práv žalobcu v 1. rade ako účastníka správneho konania. Namietal tiež, že nemal možnosť vyjadriť sa k argumentom súvisiacim s nepreukázaním registrovaného miesta podnikania zamestnávateľa, nakoľko po prvýkrát boli spomenuté až v druhostupňovom rozhodnutí žalovanej. Opakovane poukázal na list žalovanej - oznámenie, týkajúce sa spoločností, ktoré na území Slovenskej republiky vykonávajú činnosť ako tzv. schránkové firmy zo dňa 25.07.2013, v ktorom žalovaná informuje príslušný poľský orgán sociálneho zabezpečenia (ZUS, Department Ubezpieczen i Sladek) o tom, že zamestnanci žalobcu v 1. rade a ďalších vybraných zamestnávateľov nepodliehajú slovenským právnym predpisom a o tom, že v prípade podania odvolania zo strany žalobcu v 1. rade a ďalších zamestnávateľov tieto zamietne a potvrdí rozhodnutia svojich organizačných zložiek, čím podľa jeho názoru došlo k neprípustnému prejudikovaniu rozhodnutia v odvolacom konaní. Trval na tom, že do kompetencie žalovanej nepatrí kompetencia na uskutočnenie kontroly a namietal aj spôsob jej vykonania. Zdôraznil, že z preberania a distribúcie letákov má vyhotovené fotografické záznamy, roznášanie letákov kontrolujú iní zamestnanci a zamestnancom sa vedú dochádzkové listy, čo jednoznačne preukazuje reálny výkon činnosti na území SR. Predložené doklady, vrátane tzv. reportov (správ o dochádzke jednotlivých zamestnancov do práce) žalovaná považovala za nedostatočné, ale nepristúpila k osobnému výsluchu dotknutých zamestnancov a ani k inému spôsobu preverenia jeho tvrdení.

Žalobca v 1. rade žiadal, aby mu bola priznaná náhrada trov právnej služby v prvostupňovom konaní vo

výške 362,38 € a trovy odvolacieho konania vo výške 148,22 €.

Žalobcovia v 2. a v 3. rade odvolaním napadli len výrok o trovách konania, namietajúc, že výška trov právnej služby v ich prípade dosiahla u každého 362,38 €. Zároveň žiadali, aby im bola priznaná náhrada trov odvolacieho konania každému vo výške 78,30 €.

Výroky rozsudku krajského súdu týkajúce sa zrušenia rozhodnutí správnych orgánov oboch stupňov a vrátenia veci napadla žalovaná včas podaným odvolaním. Trvala na tom, že jej rozhodnutia boli vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých relevantných dôkazov. Zdôraznila, že len v prípadoch, kde sa nepreukázal reálny výkon činnosti dotknutého zamestnanca na základe špecifických kritérií, rozhoduje o zániku povinného poistenia. Na účely preukázania reálneho výkonu činnosti zamestnancov nepovažovala za dostatočné formálne deklarovanie podnikania pracovnými zmluvami a obchodnými zmluvami. Vyjadrila podozrenie z obchádzania právnych predpisov Poľskej republiky, keď poukázala na pomer dohodnutej odmeny a počet mesačne odpracovaných hodín ako aj na cestovné výdavky, ktoré majú títo zamestnanci, nakoľko individuálne dochádzajú z Poľskej republiky do Slovenskej republiky. Podľa jej názoru je predpoklad, že výdavky významným spôsobom presahujú príjmy zamestnancov zaručených v pracovných zmluvách, a preto sa jej javí táto činnosť, na ktorú bola upozornená podnetmi poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Varšava - ďalej len „ZUS Varšava“), ako neefektívna a nerentabilná. Argumentovala, že za situácie, keď žalobca v 1. rade riadi spoločnosť z adresy svojho trvalého bydliska v Poľskej republike, účtovné doklady a doklady týkajúce sa zamestnancov sa nenachádzajú v mieste jeho podnikania ale na adrese splnomocneného zástupcu, o ukladaní pracovných povinností sa nevyhotovuje žiaden záznam, nemá vlastných administratívnych zamestnancov pracujúcich v mieste podnikania, nespĺňa podľa právneho názoru žalovanej podmienky registrovaného sídla v zmysle príslušných koordinačných nariadení Európskej únie upravujúcich sociálne zabezpečenie. Z tohto dôvodu sa na zamestnancov žalobcu v 1. rade nemôže uplatňovať legislatíva štátu, v ktorom mal tento podľa výpisu zo živnostenského registra registrované sídlo alebo miesto podnikania, t.j. legislatíva Slovenskej republiky. Zdôraznila, že vykonanými kontrolami nebol preukázaný reálny výkon činnosti dotknutých zamestnancov. Výrok napadnutých rozhodnutí preto považuje za dostatočne preukázaný a odôvodnený. Navrhla preto rozsudok krajského súdu v napadnutej časti zmeniť a žaloby žalobcov v 2. a v 3. rade zamietnuť.

Žalobcovia v 1. až v 3. rade v spoločnom vyjadrení k odvolaniu žalovanej uviedli argumenty zhodné so žalobnými námietkami. Namietali tiež, že žalovaná svoje rozhodnutie opiera zväčša o nepreukázané domnienky, predpoklady a podozrenia, ktoré sú irelevantné a nemožno na ne v konaní prihliadať.

Žalovaná sa k odvolaniu žalobcov vyjadrila v zhode s argumentmi uvedenými vo vyjadrení k žalobe. Mala za to, že dôkazné bremeno leží aj na žalobcoch v 2. a v 3. rade, ktorú povinnosť vyplývajúcu z článku 3 ods. 2 vykonávacieho nariadenia si riadne nesplnili.

Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“).

Podľa § 492 ods. 2 S.s.p., odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Keďže v prejednávanej veci začalo odvolacie konanie pred nadobudnutím účinnosti Správneho súdneho poriadku, odvolací súd ďalej konal podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, v súlade s § 214 ods. 2 O.s.p. bez pojednávania, a dospel jednomyselne k záveru, že je potrebné ho v časti zmeniť tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 244 ods. 1 O.s.p., v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 246c ods. 1 O.s.p., pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti.

Predmetom preskúmania v danej právnej veci sú rozhodnutia žalobkyne, ktorými zamietla odvolania žalobcov v 1. až v 3. rade a potvrdila rozhodnutia pobočky vo Svidníku, ktorým táto rozhodla, že žalobkyni v 2. rade zaniklo povinné poistenie ako zamestnankyni uplynutím dňa 30. júna 2013 a žalobcovi v 3. rade ako zamestnancovi povinné poistenie od 1. augusta 2012 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo.

Z obsahu žalôb jednoznačne vyplýva, že žalobca v 1. rade nenamietal porušenie vlastných subjektívnych práv, ale porušenie práv svojich zamestnancov, keď okrem nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie napadnutých rozhodnutí, žiadne porušenie svojich subjektívnych práv netvrdil. Samotné nedodržanie procesných lehôt pri vydaní napadnutých rozhodnutí nemá za následok ich nezákonnosť, keďže prípadným zrušením žalobou napadnutých rozhodnutí len z tohto dôvodu by žalobca v 1. rade priaznivejšie rozhodnutie vo veci nedosiahol. Záver krajského súdu, že žalobca v 1. rade nebol aktívne hmotnoprávne legitimovanou osobou na podanie žaloby pre absenciu atribútu ukrátenia na právach, je preto správny. V tomto kontexte odvolací súd odkazuje aj na uznesenie Ústavného súdu SR, sp.zn. IV. ÚS 228/2011-9 zo dňa 02.06.2011, podľa ktorého: „Na aktívnu legitimáciu na podanie žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku (Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov) nestačí, že žalobca bol účastníkom správneho konania (alebo sa s ním v správnom konaní malo ako s účastníkom konať), ale zároveň musel byť ako účastník správneho konania rozhodnutím, preskúmania zákonnosti ktorého sa domáha, ako aj postupom správneho orgánu na svojich právach ukrátený. Správne súdnictvo tak nie je založené na verejnej žalobe (actio popularis), ktorá by umožnila komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potenciálne možné. Ako vyplýva z uvedeného, samotné postavenie účastníka v správnom konaní ešte k naplneniu podmienky dotknutosti, resp. ukrátenia práv žalobcu nevedie.“

Vzhľadom na vyššie uvedené nebolo možné zohľadniť námietku žalobcu v 1. rade, že postupom žalovanej a jej organizačnej zložky došlo k porušeniu viacerých subjektívnych práv žalobcu, keď vo vzťahu k porušeniu práva na zákonné administratívne konanie, práva na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. dobrej správy, práva na dodržiavanie základných zásad správneho konania ani nešpecifikoval, konkrétne v čom toto porušenie podľa jeho názoru spočívalo. Všeobecné tvrdenia žalobcu v 1. rade, že došlo aj k porušeniu jeho práva vlastniť majetok, práva podnikáť za rovnakých podmienok ako domáce subjekty a práva na dosahovanie zisku vlastnou činnosťou, keď v dôsledku vydaných rozhodnutí má značné ťažkosti s udrzaním doterajších zamestnancov a náborom nových zamestnancov, v dôsledku čoho sa dostáva do bezvýchodiskovej situácie, lebo pri znižujúcom sa počte zamestnancov nie je schopný dodržať zmluvné podmienky dohodnuté s obchodnými partnermi, čím o nich prichádza, prichádza o zisk zo zákaziek a hrozia mu aj sankcie za neplnenie dojednaných zmlúv a súdne spory, odvolací súd za relevantné nepovažoval, nakoľko žalobca v 1. rade argumentoval len okolnosťami vo vzťahu k uchádzačom o zamestnanie, ktorí sú výlučne poľskej štátnej príslušnosti a ktorí odmietajú na území SR pracovať z dôvodu, že ich príslušné verejnoprávne organizácie odmietajú zaregistrovať pre platenie sociálneho a zdravotného poistenia na území SR.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozsudok krajského súdu v častiach týkajúcich sa žalobcu v 1. rade podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Odvolací súd v zhode s názorom krajského súdu dospel k záveru, že obe preskúmané rozhodnutia je potrebné zrušiť, avšak čiastočne z iných právnych dôvodov.

Po preštudovaní predloženého spisového materiálu, vrátane administratívnych spisov žalovanej, odvolací súd konštatuje, že právny záver žalovanej o potrebe vydania rozhodnutia o zániku povinného poistenia vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade a o nevzniknutí povinného poistenia vo vzťahu k žalobcovi v 3. rade, obe podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 41/2003 Z.z. o sociálnom poistení, je mylný.

Z predloženého administratívneho spisu totiž vyplýva, že dňa 3. augusta 2012 žalovaná vydala žalobkyni v 2. rade formulár A1 (potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), v zmysle ktorého deklarovala, že na pani H. B. Y., bytom U., vtedy ešte ako zamestnankyňu žalobkyne Bernadetta Matusz - SUN STUDIO, s miestom podniku zahraničnej osoby Bardejovská 220, 089 01 Svidník, IČO: 46 497 196, sa počas obdobia od 1. júna 2012 do 30. júna 2013 vzťahujú slovenské právne predpisy o sociálnom zabezpečení a že tento subjekt nemá povinnosť platiť príspevky v inom štáte. Za tejto situácie je rozhodnutie prvostupňového orgánu nadbytočné. Správny orgán prvého stupňa vo svojom rozhodnutí uvádza, že Sociálna poisťovňa, ústredie, vydala formulár PD A1, keďže poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia (ZUS) určila, že pani H. B. Y. od 1. júna 2012 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky. Nebolo preto pochybností o tom, že práve a len v období odo dňa 1. júna 2012 do 30. júna 2013 (na ktoré bol formulár PD A1 vydaný) sa vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade uplatňujú právne predpisy o sociálnom zabezpečení Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie. Za uvedených okolností potom nezostalo sporné to, či povinné poistenie žalobkyne v 2. rade podľa právnych predpisov Slovenskej republiky zaniklo, ale to, ktorá legislatíva sa stáva predbežne uplatniteľnou po uplynutí stanoveného obdobia, t.j. od 1. júla 2013. Pokiaľ teda správne orgány rozhodovali o dni zániku povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, rozhodnutie je duplicitným, keďže uvedené bez akýchkoľvek pochybností vyplýva z relevantného potvrdenia - formulára A1, ktorého platnosť (resp. správnosť podporných podkladov, na základe ktorých bol vydaný) na to oprávnenými inštitúciami spochybnená ani nebola.

Vyjadrenia účastníkov a ich právne názory sa rôznia až vo vzťahu k posúdeniu obdobia po 30. júni 2013, teda po uplynutí dňa, v ktorý slovenská legislatíva bola z titulu formulára A1 uplatniteľná naposledy.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „vykonávacie nariadenie“ v čl. 16 upravuje procesný postup pri určení príslušnej legislatívy v zmysle rozhodujúcich ustanovení základného nariadenia. Práve tento článok prenecháva kompetenciu určiť príslušnú legislatívu organizácii v mieste bydliska osoby vykonávajúcej činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch.

Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobkyňa v 2. rade má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobkyňu v 2. rade je príslušná poľská inštitúcia ZUS. Skutočnosť, či k takémuto definitívnemu určení (od 1. júla 2013) v danom konkrétnom prípade došlo nie je z administratívneho spisu zrejmé. Z predloženého administratívneho spisu tak nemožno bez pochybností zistiť, či príslušná poľská inštitúcia uplatniteľnú legislatívu (vo vzťahu k žalobkyni v 2. rade) určila a ak áno, tak ktorú. Tým nebola vyriešená otázka o uplatniteľnej legislatíve, ktorá je otázkou predbežnou a pre ďalší procesný postup správneho orgánu rozhodnou.

Rovnako ako žalovaná o vzniku povinného poistenia u žalobkyne v 2. rade pri vydaní formulára A1 osobitné rozhodnutie o jeho vzniku nevydávala, rovnako je nadbytočné, aby o zániku povinného poistenia vydávala samostatné rozhodnutie, keďže vznik a zánik povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy je deklarovaný v samotnom formulári a účastníkom konania sú uvedené dátumy odpočiatku známe. Zo spisového materiálu taktiež nevyplyva, z akého dôvodu žalovaná iniciatívne považovala otázku zániku povinného poistenia za spornú a vydala rozhodnutie, keď v administratívnom spise absentuje akákoľvek požiadavka oprávnenej osoby o predĺženie doby, na ktorú bol formulár A1 vydaný, resp. požiadavka o vydanie nového formulára.

Z argumentácie uvedenej v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia správneho orgánu navyše vyplýva,

že žalovaná vyhodnocovala a riešila predovšetkým otázku možného trvania (pokračovania) povinného poistenia žalobkyne v 2. rade podľa slovenskej legislatívy od 1. júla 2013, čo ale nekorešponduje s výrokom rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu (o zániku poistenia). Dôsledne tak nezohľadnila skutkovú situáciu, ktorá zo spisového materiálu vyplýva, čo má za následok nezrozumiteľnosť samotného rozhodnutia, keďže sa vo svojom rozhodnutí zaoberala predovšetkým posudzovaním tých právnych otázok, ktorých zodpovedanie je rozhodné nie pri zániku povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy (ktorý údaj je účastníkom z formulára A1 od počiatku známy), ale vyhodnocovaním kritérií rozhodných pre určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle koordinačného nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004, ktorá právomoc jej s poukazom na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia nepatrí.

Preto bude nevyhnutné, aby príslušný správny orgán po tom, čo ustáli, ktoré konkrétne skutočnosti sú v danej právnej veci vôbec sporné, svoj ďalší procesný postup zvolil tak, aby zodpovedal náležité zistenému skutkovému stavu, pričom v uvedenom kontexte vyhodnotí prioritne otázku svojej právomoci konať a rozhodovať.

Správny orgán prvého stupňa vo vzťahu k žalobcovi v 3. rade rozhodol, že mu od 1. augusta 2012 povinné poistenie podľa slovenskej legislatívy nevzniklo. Vo svojom rozhodnutí poukázal na to, že bol poľskou inštitúciou Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ďalej len „ZUS“) listom z 30. januára 2013 informovaný o určení poľskej legislatívy žalobcovi v 3. rade na časové obdobie od 1. augusta 2012 do 30. novembra 2012 a ďalším listom zo dňa 17. decembra 2013 ZUS oznámila uplatnenie poľskej legislatívy aj od 1. decembra 2012. Odvolací súd však tieto skutočnosti nemohol v danom prípade považovať za preukázané, nakoľko súčasťou spisu nie je preklad písomnosti zo dňa 30. januára 2013 do slovenského jazyka a písomnosť zo 17. decembra 2013, na ktorú poukazuje vo svojom rozhodnutí aj žalovaná, súčasťou spisového materiálu nie je. Preto nie je možné ani jednoznačne konštatovať, že ide o samotné rozhodnutie ZUS s účinkami z toho vyplývajúcimi.

Ak bola žalobcovi v 3. rade určená uplatniteľná legislatíva, či už rozhodnutím ZUS alebo dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, Sociálna poisťovňa nemôže vo veci rozhodovať. Ak bola uplatniteľná legislatíva určená príslušnou poľskou inštitúciou, je potrebné vyčkať na právoplatné skončenie prípadného súdneho sporu v Poľskej republike. Konečné, na súde už nenapadnuteľné, rozhodnutie ZUS alebo vzájomná dohoda vylučujú možnosť, aby o uplatniteľnej legislatíve rozhodovala aj žalovaná. Odvolací súd súčasne zdôrazňuje, že zo spisu žalovanej nevyplýva existencia konečného rozhodnutia o uplatniteľnej legislatíve.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie správneho orgánu vo vzťahu k žalobcovi v 3. rade vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, ktorým bolo hmotnoprávne posudzovanie splnenia kritérií čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v konaní správneho orgánu bola zistená taká vada, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, a zároveň rozhodnutie je nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu, keď žalovaná sa odvolávala na také skutočnosti, ktoré neboli súčasťou administratívneho spisu, čo je dôvod na zrušenie správneho rozhodnutia ex offio bez ohľadu na žalobné námietky, keďže z nedostatočného administratívneho spisu nikdy nebude možné zistiť zákonnosť preskúmaného rozhodnutia.

V ďalšom konaní bude žalovaná postupovať v naznačenom smere tak, aby odstránila vyššie uvedené pochybenia, pričom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu. Predovšetkým, v uvedenom kontexte vyhodnotí prioritne otázku svojej právomoci konať a rozhodovať a svoj administratívny spis bude viesť riadnym spôsobom; odvolací súd zdôrazňuje, že pod označením spis žalovaného správneho orgánu podľa § 250d ods. 1 O.s.p. sa rozumie úplný, žurnalizovaný a originálny spisový materiál správneho orgánu v danej veci, vrátane originálu dokladov o doručení rozhodnutí (R 66/1998).

Vzhľadom na vyššie uvedené najvyšší súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. zmenil a podľa § 250j ods. 2 písm. a/ a e/ v spojení s § 250j ods. 3 veta prvá O.s.p. rozhodnutia žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Krajský súd úspešným žalobcom v 2. a v 3. rade priznal náhradu trov konania vo každom vo výške 216,15 € s poukazom na § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorá suma predstavuje 50% z vyčíslenej náhrady trov konania (432,30 €), nakoľko sa jednalo o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

Žalobcovia v 2. a v 3. rade s výškou priznanej náhrady trov konania (215,16 €) nesúhlasili. Mali za to, že správne im mala byť priznaná náhrada trov prvostupňového konania každému vo výške 362,38 €. Argumentovali, že podľa § 13 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, sa znižuje základná sadzba tarifnej odmeny, nie aj tzv. režijný paušál podľa § 16 ods. 3 tejto vyhlášky. Námietu ohľadom režijného paušálu odvolací súd považoval za dôvodnú.

O náhrade trov celého konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, že úspešným žalobcom v 2. a 3 rade priznal náhradu trov konania za úkony, ktoré účelne vynaložili na uplatnenie práva.

Podľa § 250k ods. 1 veta prvá a tretia O.s.p. ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému priznáva právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania a môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Odvolací súd ako účelné vyhodnotil v prvostupňovom konaní nasledovné úkony právnej služby poskytnuté úspešnej žalobkyni v 2. rade (a rovnako tak aj žalobcovi v 3. rade):

- prevzatie a príprava zastúpenia (r. 2014) 134,- € (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. a/ vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)
- režijný paušál 8,04 €
- podanie spoločnej žaloby 19.06.2014 - sp.zn. 3S/50/2014, (resp. 10.07.2014 - sp.zn. 3S/53/2014) 67,- € (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c) a § 13 ods. 2 vyhlášky)
- režijný paušál 8,04 €
- - účasť na pojednávaní 05.06.2015 69,91 € (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. d/ a § 13 ods. 2 vyhlášky)
- režijný paušál 8,39 €, spolu 295,38 €.

V odvolacom konaní boli u žalobkyni v 2. rade (a rovnako tak u žalobcu v 3. rade) dôvodne realizované nasledovné úkony právnej služby:

- podanie spoločného odvolania do trov konania 02.07.2015 ... 34,96 € (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 2 písm. b) vyhlášky)
- režijný paušál 8,39 €
- spoločné vyjadrenie k odvolaniu 20.08.2015 69,91 € (§ 11 ods. 4 v spojení s § 13a ods. 1 písm. c/ a § 13 ods. 2 vyhlášky)
- režijný paušál 8,39 €, spolu 121,65 €.

Odvolací súd považoval za vhodné využitie možnosti, ktorú mu poskytla tretia veta § 250k ods. 1 O.s.p., pričom za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval najmä skutočnosť, že v prejednávanej veci ide o jedno z opakujúcich sa konaní (ďalšie napr. 9Sžso/93/2015, 9Sžso/92/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/170/2015, 9Sžso/144/2015, 9Sžso/88/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/96/2015), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcov v predchádzajúcom správnom konaní. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešných žalobcov, čo do rozsahu aj ich obsahu vrátane ich vyjadrení. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o výške náhrady trov odvolacieho konania prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä pri dodržiavaní lehôt a pokynov konajúcich súdov.

Po zvážení oboch uvedených hľadísk znížil Najvyšší súd Slovenskej republiky žalobkyni v 2. rade a

rovnako tak žalobcovi v 3. rade požadovanú náhradu trov konania v časti odmeny advokáta na jednu pätinu. Z celkovej sumy odmeny v prvostupňovom konaní (270,91 €), tak priznal odmenu advokáta v sume 54,18 € a z celkovej sumy odmeny v odvolacom konaní (104,87 €) priznal odmenu advokáta v sume 20,97 €. Režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. však v prvostupňovom (24,47 €) a aj v odvolacom konaní (16,78 €) priznal v plnej výške. Úspešnej žalobkyni v 2. rade a úspešnému žalobcovi v 3. rade tak priznal náhradu trov v konaní pred prvostupňovým súdom každému vo výške 78,65 € a v odvolacom konaní každému vo výške 37,75 €.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.